

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
pol. in gospod. društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—.

Luteransko naseljevanje na Koroškem.

Pred par leti se je ustanovilo društvo „Heimatbund“, organizacija, ki vabi iz Nemčije posestnike, skoroda vseskozi luterance, k nam ter jim pomaga nakupa kmečkih posestev. Najrajši se jih naseljuje med Slovenci, ali tudi med Nemce jih pride več nego se jih bo moglo prebaviti. V „Reichspošti“ poroča o tem urednik Zieger iz Celovca. Mož trdi javnosti, da so „krogi, ki koroškega glasovanja ne morejo pozabiti, onstran meje napravili organizacijo, ki skuša posestva spraviti v roke svojih ljudi, in proti temu se je postavil Heimatbund!“ Takšno poročanje je pesek v oči krščansko-socialni javnosti, ki ji mora menda le biti neprijetno, da se tod sistematično seli luterance. Tujci se ne selijo samo med Slovenci, selijo se tudi v nemške kraje, kjer bi izmišljena jugoslovanska organizacija ne imela nič iskati. Heimatbund si je izmislil to sredstvo, da podpre svobodomiselnemu nemški stranke z nemškimi luteranci, ko jih zalušča že domača nemškutarija in prehaja v tabor socialne demokracije. Da obstoja slovenska organizacija, ki bi kupovala posestva, o tem mi domačini ne vemo nič. Priseljevanje z juga je bilo pred vojno naravna prikazen. Ljudje na jugu so pridnejši in skromnejši kakor naš ponemčeni Korošec, in zato so uspevali in se selili k nam. Zdaj je žal to priseljevanje nehalo.

Zanima nas, kar nam krščansko-socialni Nemec s toliko neumno zadovoljnostjo pripoveduje. Z neumno zadovoljnostjo, ker bi imela krščansko-nemška stranka razlogov dovolj, vzdrževati slovenski živelj v deželi, če se ta prelevi na rdečo ali zeleno plat, ne eno ne drugo ne bo v prid krščanski misli. O stvari se tedaj v „Reichspošti“ pripoveduje: „Heimatbund je ustvaril posebno organizacijo priseljencev, ki posreduje pri prodajanju posestev nemškim kolonistom. Vsega vkup se je priselilo do zdaj 109 nemških družin, ki štejejo 300 duš. Od teh je 5 družin v slovenskem delu Koroške. Lani je nanovo došlo 33 družin, ki so kupile 950 oralov zemlje. Vsega vkup so Nemci do zdaj kupili 4811 oralov sveta za 4.592.000 S. Priseljenci so si ustanovili svoje društvo in so priredili nedavno v Celovcu svoje zborovanje. Na tem se je naglašalo, da se priseljenci pečajo s krompirjem, ki baje v celovški in velikovski okolici najbolje rodi — po 3 vagone baje na oral. Potem se bavijo z deteljo in ječmenom ter s svinjerejo.“ Katoliški urednik sklepa svoje poročilo s tem, da ponižno dvigne svoje oči k Heimatbundu in daje izraza svoji misli: „Ta kolonizacija se pozdravlja in namena protestantiziranja gotovo nima, četudi se je dovolj slučajev dogodilo, da priseljenci v tem oziru delujejo, a vendar se zelo priporoča, da bi se Heimatbund bolj ko do zdaj potrudil za katoliške priseljence.“ Heimatbund seve nima namena nemškim krščansko-socialcem privajati volilcev in zato se do zdaj ni menil in se ne bo na ponižne njihove želje.

Koroški Slovenci bomo k temu svoje stališče še zavzeli. Nam je konečno vseeno, ali stoji proti nam nemškutar ali nemški luteranec, eden je nam toliko prijatelj kakor drugi. O teh Nemcih, ki so se priselili, mislimo, da se dolgo ne bodo držali. Koroška ni raj, kjer bi se moglo živeti brez resnega težkega dela, in pri trdem delu se živi tu le ob trdem kruhu, ne ob pečenkah. Zdi pa se nam, da bi bilo boljše, posestva, ki jih bo vedno več na prodaj, dati v roke domačim ljudem, kmečkim sinovom, boljše kakor tujcem, in to luterancem. 26.000 kmetov

imamo na Koroškem, 109 kmetij so do zdaj kupili tujci. Število ni takšno, da bi se ga ustrašili. Vendar pa je treba reči kar najglasneje: Pazite kmetje na svoje sinove! Nemškutarija trga vašim otrokom posestva iz rok in jo ponuja tujcu. Vzgajajte sinove v veri, v delu, v ljubezni do svojega jezika in v ponosu na svoj delovni narod. Ko bi nemški krščanski-socialnec bral ta list, bi imeli še njemu kaj svetovati: „Ne vabite si strastnih nasprotikov v deželo. Nasprotikov imate poprej že dosti, teh pruskih luterancev vaš ne bo noben.“ A tu govori še kaj drugega: Ne očitamo nikomur, da je luteranec, ali klicati v katoliško deželo luterance, to bi si morali nemški katoliki preudariti. Mi si bomo svojo vero branili sami, in svojo narodnost si bomo obranili, stališče krščansko-socialne stranke v deželi pa je tako slabo, da je največja neumnost, ki jo more kaka stranka storiti, da „pozdravlja“ to kolonizacijo. Ali jo morebiti tudi nemška duhovščina pozdravlja vsaj deloma?

Polagoma se bomo spametovali.

Slabi časi so nastali. Vsi stanovi tožijo, kmetje, obrtniki, tovarne, uradniki, delavci. V tako slabih časih se ne more kupovati kakor kdaj, zato tovarna ne more producirati in ne more prodati, kar je postavila na trg. Število brezposelnih je naraslo daleč čez 300.000 in državni račun se pogreza v primanjkljaj. Zakaj vse to? Kdo je kriv? Na splošno se sme reči, da se vse preveč trosi denarja in vse premalo štedi. Država ne štedi, dežele ne štedijo, občine ne štedijo in posamniki? Komu pa je še žal šilinga, ki ga plača brez potrebe za avtomobilsko vožnjo, komu še žal za groše, ki se nosijo v kino? Razlogi naše gospodarske krize niso tako prikriti, da bi jih ne videl, kdor odpre oči. Ali ljudje, tudi poslanci, tudi časniki se ne upajo povedati resnice. Vsakdo se boji zamere in vsakdo le povprašuje: Ali ne izgubimo volilcev? Pregovor pa pravi: kdor resnice slišati ne mara, mora trpeti, da se mu zgrudi na glavo! Splošna brezdelnost je tista resnica, ki se nam podira na glavo in kmalu bomo doživeli še kaj drugega, če se nihče ne bo upal spregovoriti in storiti, kar se mora ukreniti.

V ti gospodarski krizi piše voditelj državnega urada za stanovanjske zgradbe v „Reichspošti“ nekaj odkritih besedi: „Trije so razlogi, vsled katerih po vojni ni več mogoče graditi hiš: predragi obresti, predrago zidanje, varstvo najemnikov. Nova postava mora napraviti pot do normalnih razmer. Ljudi, ki nimajo izven dobre volje ničesar, naj se ne zavaja k zgradbi hiše. Ni dosti, da ima kdo zemljišče, vsaj četrtinko stavbenih stroškov mora imeti sam. Občinam mora biti najbolj mar, da se gradijo stanovanja. Zato naj občine, v gotovih slučajih dežele, prevzamejo poročstvo za posojila na drugem mestu. Hipotečne banke in hranilnice pa morajo znižati obrestno mero. Saj dajejo za vloge samo 4, za posojila pa tirjajo 8%. Če se obrestna mera zniža za en odstotek, se stavbeni stroški takoj znižajo za 10%.

Vprašanje stanarine v starih hišah je postalo zrelo. V sedmih letih se mora to prisilno gospodarstvo s hišami končati. Ako bo mogoče izpopolniti stanovanjske postave, se lahko da na prosto tudi odpovedavanje. Dočas pa naj se stanarina tako zviša, da bo približno enaka z stanarino v novih hišah. Nemška postava iz l. 1930 predvideva preuredbo stanarinske postave za leto 1934, s tem se stanovanjski indeks zviša na indeks gradbe hiš.

Za Avstrijo je zdaj pred vsem treba znižati obrestno mero in znižati stroške zgradb. Gradbeni indeks znaša zdaj 200, to se pravi: zgradba, ki je stala l. 1914. 100 stane zdaj 200! To je veliko več nego indeks življenjskih stroškov. Nemčija nam kaže pot. Tovarne in obrtniki silijo tam na znižanje stavbenih stroškov, vedoč, da se tako drago kakor zdaj ne more graditi in da pri teh cenah stavbena obrt obtiči.

Nova postava mora določiti, kje in kaj naj se zida. Na Dunaju bo, ko se zviša stanarina starih hiš, na tisoče stanovanj prostih in se bodo ta delila. Z državno podporo naj se gradijo samo hiše z malimi in najmanjšimi stanovanji.

Meščanski sloji se morajo pokoriti gospodarskim postavam. Vsakdo naj zahteva le toliko prostora in investiranega kapitala, kolikor ga more plačati. Samo za brezdelne ljudi in za otroke naj javnost prispeva. Velik del stanovanjskega pomanjkanja na Dunaju izvira, ne iz tega, da ni stanovanj, marveč iz tega, da se stanovanja ne delijo pravilno. Temu pa je krivo sedanje pogrešeno varstvo stanovanj.

V Nemčiji se je prikazalo, da je se za tisoče stanovanj, ki so se zgradila z državno pomočjo, ne najde ljudi, ker ljudstvo tri do petprostornega ne more plačati. Zato se tudi v Avstriji z državno pomočjo ne sme več graditi stanovanj, ki bi imela več ko štiri prostore. Arhitekti in obrtniki naj si prizadevajo, delati racionalno in z malimi stroški pripraviti zadostnega zdravega stanovanjskega prostora.

Ko je naseljevanje tudi v Avstriji tolikega pomena, bi se za male družinske hišice naj določil večji državni donesek. Take hišice so razmeroma drage, tako bi se večji stroški s to pomočjo krili. Za gradbe naj bi se določili gotovi vzorci in za vsaki vzorec določila podpora. Vpogledovanje, nadzorovanje in obračunavanje bi bilo potem preprostejše kakor zdaj. Pregledovanja po državnih uradnikih zgradba ne prenese. Uradnik lahko hišo oskrbuje, graditi je pa ne more. Že od l. 1910. sem nima Avstrija nobene stanovanjske statistike. Ako je še kaj denarja, se morajo stanovanja po deželah pregledati. Stanovanja, ki se gradijo s pomočjo države, naj bodo takšna, da jih ljudje zamorejo plačati. Tam kjer ni dela, naj se stanovanj ne gradi. S stanovanji naj se brani izseljevanju kmetov, zato je treba graditi hišic po vaseh na kmetih.“

Zidanje hiš in hišic je prišlo do neke točke, ko kreditni zavodi zahtevajo, da se naj delo prekine. Že je veliko stanovanj v novih hišicah praznih, veliko se je hišic pričelo in ni dovršilo. V bližini Celovca vidimo nove zgradbe bogve kje, kar celo uro daleč od mesta, kjer človek išče zaslužka in kamor otrok hodi v šolo. To je vse pogrešeno in prenačljeno. Doktor Pessl, vodja stanovanjskega urada na Dunaju, je prava oseba, da spregovori o napakah in zlasti o napaki stanovanjskega varovanja, ki je zavrla vse zgradbene obrti, a ni bilo v prid ne delavcu, ne obrtniku, marveč le nekaterim ljudem, ki stanujejo še danes na tuje stroške v razkošju.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija. Komisar za štedenje dr. Löbell je izročil javnosti načrt za štedenje, ki vsebuje mnogo točk. Predvsem predlaga znižanje števila celotnega državnega uradništva za 16.000 uradnikov. Program je preračunan na 4 leta. Vsako leto zapusti državno službo 4000 uradnikov, od katerih jih nekaj pomrje, večina pa jih gre v pokoj. S tem se izprazni vsako leto 4000 mest za izšolano mladino. Ker je po

Ker nam slama pri krmljenju pokvari izplačljivost živinoreje in ker nam naši travniki ne nudijo dosti krme, moramo pridelovati krmo na polju, k čemer se je v sedanjem času tem lažje odločiti, ker žito nima nobene cene, a kljub temu zahteva jako veliko dela. Treba je orati in zopet orati, branati, mlatiti in nazadnje je pridelek jako pičel in še ta nima veljave.

Zato pridelujmo več krme na polju. Najredilnejša krmna rastlina je lucerna. Potrebna je apneno, lahko, globoko zemljo. Na južni strani Drave se da torej povsod sejati z najboljšim uspehom, ker najde na tem ozemlju skoro povsod zahtevane pogoje. Ker prodre lucerna s svojim močnim korenem globoko v zemljo, ne uspeva na plitvi zemlji, ker pride prehitro na gramoz. Tudi ne more uspevati na zemljinah, kjer pride kmalu na talno vodo, ker ji v mokroti koren odgnije. Prednost lucerne in detelje napram travam je ta, da ne rabi dušika. Lucerno nam je treba gnojiti samo z gnojili, ki zadržujejo fosforovo kislino in običajno tudi s kalijevo soljo.

Pridelek lucerne je pri danih pogojih naravnost velikanski, ker da tudi v slabših razmerah tri košnje. Vemo pa, da je več dela pri sušenju lucerne nego pri travi. Lucerna ima močna debelca, ki se dolgo ne posuše, in drobne listke, ki se preveč hitro posuše in pri sušenju na tleh odpadejo. Če sušimo lucerno na tleh, se izgube ravno najredilnejši listki celo ob ugodnem vremenu, pri obračanju ob slabem vremenu pa se nam lahko vse pokvari, ker traja sušenje dalje nego pri travi. Ojstrvanje, sušenje v kozolcih ali na njivah postavljenih stogih je priporočljivo.

Najbolj je pa lucerna priljubljena kot zelena krma, posebno za molznice.

Deteljo „obrajtajo“ posebno naši konjevejci. Zdihujejo pa naši gospodarji, da jim ne uspeva več tako dobro kot nekdanj, ko so še dobili gips, s katerim so ji pognojili. Tem „jamrovcem“ lahko povemo, da jim bo uspela detelja najbrž ravno tako dobro, če ji bodo privoščili apna. Apnati bi morali že pred setvijo. Žgano apno se navozi v kupcih na njivo, malo z zemljo pokrije in ko se je napilo toliko vlage, da razpade, se raztrosi z lopato. Še boljše bo detelja uspela, ako se ji privoščijo Tomaževe žindre in kalijeve soli.

V novejšem času se jako priporočajo travne deteljine. Detelja pomešana s travo. Najbolj je pri nas v navadi detelja z italijansko ljulko, in sicer na 4 kg deteljnega smena pol do 1 kg italijanske ljulke. Prednost tiči v tem, da ima, ako detelja slabše obrodi, trava tem več prostora in se more razviti krepkeje. Prednost je tudi v tem, da se zemlja boljše izkoristi. Pregosta detelja bi se dušila, tako pa imamo vmesni prostor izkoriščen s travo, pridelek bo tedaj boljši. Deteljni predenec, če ga imamo, se bo manj širil. Detelja pride kot travna deteljina lahko večkrat na isto mesto, ker se ne bo tako kmalu izrodila za deteljo. Pa tudi mešana krma boljše odgovarja našim živalim. Je to prav dobra krma za vso živino. Seme italijanske ljulke je tudi za celo polovico cenejše kakor deteljno. Slaba stran italijanske ljulke je le ta, da je za hudo zimo bolj ob-

čutljiva. K detelji mešamo seveda lahko tudi druga travna semena.

Za pridelovanje krme na polju so tudi jako priljubljene travne mešanice. Govoriti o tem, kako se mešajo, bi nas vedlo predaleč. Zato priporočamo našim gospodarjem, da si nabavijo pri semenski trgovini deželnega kulturnega sveta potrebna navodila. Napovedati se mora vedno, jeli lega solčna ali senčna, jeli težka ali lahka zemlja. Krmski pridelek travnih mešanic je seveda boljši, nego če sejemo samo eno vrsto trave.

Ker pa se izplača tudi pridelovanje travnih semen, kar moremo doseči samo tedaj, če sejemo samo eno vrsto, se bavimo tudi s čistimi setvami. Pridelovanje travnih semen je važno posebno pri sedanjem pomanjkanju denarja, ker ga nam pozneje ni treba dokupovati.

Ako hočemo pridelovati seme za trg, moramo vedeti, ako ima dotična trava precej stalno ceno, da se nam ne zgodi, da moramo za setev semena drago plačevati, a ko smo seme pridelali, ga poceni prodati. Tu je izplačljivost na tehtnici. Stalnost cen pa še ne zadošča, cene morajo biti tudi primerne. (Dalje sledi.)

Velika udeležba tvrdk na XI. ljubljanskem velesejmu. Letošnji XI. ljubljanski velesejem, ki se vrši od 30. maja do 8. junija, je tako zaseden, da bo več tvrdk, katerim ne bi bilo mogoče dodeliti prostora v razstavnih zgradbah, razstavilo svoje proizvode pod solnčniki na prostem. Legitimacije za velesejem se dobijo v upravi našega lista, ki oskrbi tudi vizum. Lepo bi bilo, če bi se koroški Slovenci udeležili velesejma vsi na en dan, ali 4. ali 7. junija. Napravilo bi to dober vtis.

Velikovški trg. Konji 400 do 600 S, biki 0.90—1.10, pitani voli 1.20—1.30, vprežni voli 1.10—1.20, junci 1—1.10, molzne krave 1.—1.20, pitane krave 0.60—0.90, telice 1—1.20, plemenske svinje 1.40—1.60, zaklani prašiči 1.60—1.80, plemenski prašiči 1.50—1.80, ovce 0.70—0.90, koze 0.40—0.50 S za kg žive teže. Jajca komad 9—10 g, sirovo maslo 4—5.20 S, pšenica 23, rž 22, oves 18, proso 24, ječmen 22, ajda 26, krompir 9—10 g.

Borza. Dunaj, 12. V. 1931. Dinar 12,4; čehoslov. krona 20,95; nemška marka 168,5; zloty 79,1; pengö 123,5; lira 37,2; švic. frank 136,2; franc. frank 27,5; angl. fund 34,3; dolar 708,85 šilingov za 100 komadov.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Otroški dan se bo praznoval letos dne 14. junija. — Italija: Fašistične oblasti so pred 1. majem aretirale približno 1500 oseb. V Milanu samem je bilo aretiranih nad 500 oseb, ki so bile po 1. maju zopet izpuščene. — V Rimu sta trčila dva tramvajski vagono drug v drugega, pri čemer je bilo 45 ljudi težko ranjenih. — Ostale države: V kemičnem oddelku mornariškega arzenala v Rio de Janeiro v Ameriki se je pripetila 1. t. m. strahovita eksplozija. Več večjih poslopij je zletelo v zrak. Katastrofa je zahtevala menda 180 smrtnih žrtev in okrog 2000 ranjenih. — Požari na Japonskem, ki so nastali vsled dolgotrajne suše, so povzročili po vsej državi mnogo

škode. Zahtevali so tudi mnogo človeških žrtev. Pri požaru v kopališču Jamanaki je bilo 100 oseb hudo ranjenih, število mrtvih pa še ni znano. Velik požar je bil tudi v Širokanu, predmestju Tokia, kjer je uničil mnogo hiš ter zahteval tudi 75 smrtnih žrtev. — V kitajskem predmestju Jokohame je pogorelo 50 hiš, med njimi tudi poslopje kitajskega konzulata. Tudi v mestu Tojama je požar uničil 50 hiš. Poročajo tudi o mnogoštevilnih gozdnih požarih. V Jamanaki je pogorelo 800 hiš in 28 hotelov.

KONCERT SLOVENSKEGA KROŽKA.

bo v soboto 16. t. m. v dvorani češkega Narodnega Doma v XV., Turnergasse 9 (nad Gürtlom pri Gumpendorferstrasse prva ulica na desno.) Začetek ob pol devetih zvečer. Vstopnina od 1 do 3 šilinge.

Na sporedu bodo pesmi društvenega okteta pod vodstvom g. Blaža Arničca, ki je zložil tudi klavirski trio, ki ga bodo svirali gg. Prof. Anton Trost, Fanika Brandlova in Vally Gara. — Ta trio bo sviral tudi še Čajkovskega trio št. 5. — Poleg tega bo prof. Trost sviral troje skladb slov. skladateljev, g. Vladimir Basanko bo pel dva solospjeva a gospodična Julija Pejnovič tri pesmi za sopran.

Pridite v obilem številu.

ODBOR.

GODBENI ODESK POŽARNE BRAMBE V ŠMIDELU NAD PLIBERKOM.

VABILO

k ljudski igri v petih dejanjih

TIHOTAPEK

ki se uprizori

dne 17. maja 1931 ob 3. uri popoldne v Društvenem domu v Dobrli vasi.

SPORED:

1. Nastop šmihelske godbe.
2. Pozdravni govor.
3. Deklamacija.
4. Solospev „ŽUPAN.“
5. Igra „TIHOTAPEK.“

Vsi, ki radi poslušate godbo, in vsi, ki cenite trud šmihelskih fantov, iskreno vabjeni! Prosimo tudi okoliška društva, da pošljejo obilo zastopnikov.

K ponoštevilni udeležbi vabi GODBENI ODESK.

VABILO

na

IZREDNI OBČNI ZBOR

Hranilnice in posojilnice v Ziljski Bistrici,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se vrši

v nedeljo, dne 17. majnika 1931 ob 3. uri popoldne v prostorih hranilničnih

s sledečim sporedom:

1. §§ 1. in 6. sprememba pravil.
2. Volitev dveh članov načelstva.
3. Slučajnosti.

Ako ob določenem uri ne bo navzočih potrebno število zadrugnikov, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal brez ozira na število navzočih zadrugnikov.

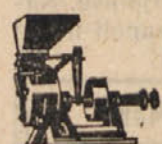
K udeležbi vabi NAČELSTVO.

Zidana hiša, v najboljšem stanju, se takoj proda.

Hiša obsega 3 sobe, 1 trgovski lokal, približno 1 in pol ha polja in vrt. Cena 12.000 S. Natančneje se izve pri g. Štefanu Brezniku, gostilničarju v Pliberku.

V Podkrajju, eno uro od Pliberka, se proda manjše posestvo za približno 6000 S. Informacije pri Štefanu Brezniku, gostilničarju v Pliberku.

KMETIJSKE ŠOLE

Goldbrunnhof, Lienz, Litzlhof uporabljajo Oekonom-mlin.

Preden kupite mlin za debelo moko, oglejte si Oekonom-mlin v teh obratih. Tudi v boste z njim zadovoljni.

Zahtevajte dopušiljatev prospekta od H. Hammerschmied, Ernstbrunn 14, N.-Oe.

Zastopnike pošljemo k Vam. Predvaja se zastoj. 29/7

4. božja zapoved: Spoštuj očeta in mater! Spoštuj tudi jezik, zemljo in dom, ki si ga prejel od očeta in matere!

zum
Einweichen
!